

Jeg kan ikke nægte, at her gør man nu det stik modsatte. Man tvinger Ejeren til at sælge, og saa siger man til ham, at han i Statskassen skal indbetale $\frac{1}{10}$ af den Del af Købesummen, som udgør Købesummen for Jordtilliggendet. Det er jo det reelle i Sagen. Og selv om jeg anerkender Samfundets Interesse i Fæstevangen, vil jeg dog henstille, at man tager dette Spørgsmaal under nøje Overvejelse, før man tager endelig Stilling dertil. Jeg skal blandt andet antyde, at vi fra vor Side kunde tænke os, at man gav en vis Respit, satte en vis Frist, en vis Aarrække, ikke alt for lang, 3—4 Aar, eller hvad man nu kunde blive enig om, og saa sagde omtrent som saa: Vi retter herigennem en Appel saavel til Ejere som til Fæstere; kan de selv blive enige om et frivilligt Salg, kræver Staten intet. Deri vilde der ligge en Spore for Ejerne til at fremme det frivillige Salg, og det vilde for øvrigt ogsaa være en Spore for Fæstere til at købe; thi man kan vel ræsonnere som saa, at den lille Gevinst, der var derved, blev Ejer og Fæster vel enige om at dele. Og rent finansielt set forekommer det mig, at Spørgsmaalet er meget ringe. I de Motiver, der ledsager Lovforslaget, oplyses det, at den samlede Ejendomsskyld er noget over 40 Mill. Kr. Nu stiger den maaske lidt ved den nye Ejendomsskyldvurdering. Efter hvad man hører ude omkring, begynder denne at antage fastere Former, og man regner vistnok med, at Ejendommene vil stige saadant noget som 15—20 pCt. ved den nye Ansættelse. Men selv om det saaledes stiger noget, vil det neppe komme til at dreje sig om mere end ca. 3 Mill. Kr. (*Wenzel Neergaard*: Ikke nær saa meget; De maa tage Bygningerne fra). Ja, det forstaar sig; det er kun af Jordens Værdi, af Købesummen for Jordtilliggendet, der skal betales en Tiendedel; jeg nævner blot 3 Mill. Kr., maaske det bliver mindre, mere tror jeg ikke, det bliver. Men altsaa, finansielt betyder Spørgsmaalet saa grumme lidt, og det var det, jeg sigtede til i Begyndelsen af min Tale, da jeg sagde, at vi skulde lade alle Teoriene hvile og tage ganske praktisk paa Spørgsmaalet og se at faa det ud af Verden. Og det forekommer mig, at der i en saadan Ordning vilde ligge en Opmuntring

til frivilligt Salg, og dette vilde dog være at foretrække for den tvungne Afløsning. Jeg maa dog indskyde den Bemærkning, at vi ønsker den Tilføjelse, at for saa vidt det frivillige Salg ikke var fremmet i Løbet af den Aarrække, man nu maatte fastsætte, skulde der være foreskrevet tvungen Afløsning, hvorved Staten saa forbeholdt sig en i Loven nærmere bestemt Afgift, hvad enten det nu maatte blive en Tiendedel, eller hvilket Resultat man maatte komme til ved en nærmere Overvejelse. Derved vilde man lægge et vist Pres paa begge Parter i Retning af at fremme det frivillige Salg, som saaledes kom til at betyde en Fordel for begge Parter; men i Tilfælde af, at de ikke kunde enes om at sælge paa favorable Vilkaar eller paa det Grundlag, hvorpaa Lovforslaget er bygget, skulde man altsaa gaa til den tvungne Afløsning, hvorved Ejeren kom til at afstaa en Brøkdal til Statskassen. Jeg henstiller dette Spørgsmaal til nærmere Prøvelse og Overvejelse i det Udvalg, som sikkert vil blive nedsat.

Hvad angaar de øvrige Paragraffer, er der sket en Forandring med Hensyn til Afløsningskommissionen, idet Lovforslaget foreslaar, at den skal sammensættes paa den Maade, at Landbrugsministeren vælger Formanden og Amdsraadet de to andre Medlemmer, medens der fra Fæsternes Side og for Resten ogsaa fra den Repræsentant, Godsejerne havde i Kommissionen, var foreslaaet, at de to interesserede Parter skulde have Ret til hver at vælge en Repræsentant. Hvilken af disse Ordninger man vil sætte mest Pris paa, kan der jo være delte Meninger om; men jeg vil for øvrigt antage, at saafremt de interesserede Parter satte Pris paa at være direkte repræsenterede, skulde man ikke formene dem det. Jeg ser i det hele taget, at der er noget, der taler for begge Ordninger. Rent personlig vilde jeg foretrække, om Fæstere og Ejere var direkte repræsenterede i denne Kommission; men det er jo for saa vidt et mindre Spørgsmaal, og det finder vi sagtens en Ordning paa.

Til Slutning vil jeg sige et Par Ord om Lovforslagets § 18, som er indsat for at faa en Afslutning paa Sagerne. Lovforslaget bestemmer nemlig, at Ejeren er forpligtet til at sælge, men Fæsteren kan